

יעקב שרת / איש מאדים כתובת על הגולן

אתמול? מה אנחנו, החברים הכי טובים, עוד מגן-הילדים של 1948, שנת המלחמה הקיומית והאמברגו האמריקאי, שמאז ועד היום הזה לא זזה יד האחד מיד האחר, וכל דבר נעשה במשותף, במתואם, במיודע ובמוסכם?

בתור ראש-ממשלה שלי אני מצפה ממנחם בגין, שמכאן ולהבא יחזיר חזרה וללא קריאה את מכתבי "דיר מנאקס". או שמא הוא דווקא נהנה מזה, כפי שגילו הפסיכולוגים של הבית הלבן? אז תזוהרו לכם, שם, פסיכולוגים יקרים! החולה שלכם הוא טיפוס ערומי, שמסוגל להרשים אתכם במתכוון כמו שנהנה מליטופים — כדי לנשך לכם את היד ברגע נוח. אז מספיק כבר עם ה"דיר מנאקס" הזה.

זה גם מסוכן, לא רק מעליב.

המטאמא והתותח

לפני שבועות מספר, כשכתבתי פה שמתבקשת איזו מילחמות, שניכר חסרונן של איזה "זבנג'וגמרנו", לא ייתרתי לעצמי, כי עד מהרה יצייצו כל הצנוריים יוצאי מילחמה-שלא-היתה, או כמעט שהיתה, או עוד-מעט-היתה-אל-תדאג, חרף התפילות והאנטר-תפילות של איתן חבר המסכן, שהפנינה שכתב בעניין הגשם והבוץ היתה מתוחכמת מדי לגבי הממוצע השכלי של קוראי "ידועות אחרונות". מה לעשות.

מתבקש לומר משהו על הציוצים הללו למיניהם שהגיעו לשיאם, כמדומה, במאמרו המתירע של ישעיהו בן-פורת, "הפקרות" (ידי-עות אחרונות), 12 בפברואר 1982) פה, בנינו, חוצץ נגד מדלפים למיניהם ושאר פטפטנים, המסגירים את סודותינו הכמוסים ביותר לזרים, לרבות יריבים ואויבים.

אכן, תופעה מעניינת לפנינו, ואייאפשר שלא לשאול למקורה. חוששני, שהתשובה לשאלה זו מורכבת הרבה יותר מן הפשטנות של ישעיהו בן-פורת, המוקיע את התופעה עצמה מבלי לתהות מה בעצם היא מגלמת, מה משמעותה השורשית.

כמובן, יש פחד מן השכול. בגין מסוגל להבדיל הבדלה אווילית בין פחד ובין דאגה בגלל אבידות. פה, בנינו, חוצץ נגד יודעים שזה אותו דבר, ומייחלים לרגע שהוא לא יבלבל לנו את המוח במלל. אבל איני סבור שפחד-המוות הוא שגרם למודעות החרתיה של רבים כל-כך לגבי השאלה להילחם או לא להילחם (בפלטסטניס) שבלבנו? בסורים? בהזדמנות זאת גם בירדנים? בציונים? בכולם? כללות הכל, לאיש אין ספק יד מי תהיה על העליונה בכל החזיתות האפשריות.

לא, השאלה שורשית הרבה יותר. דומה, שמקץ כך וכך מילחמות שהולחנו ושהלחמנו והלחמנו, אבדה לנו תחושת הביטחון שהן מובילות לארשהוא. דומה, שמקץ כך וכך מילחמות, נניח אפילו בלתי-נמנעות, התרחשה אצל רבים מין התגדרות שכזאת המלחשת בלי-הירף כי הפיתרון לא יימצא בשום אופן בכוח הזרוע.

כאשר מין אי-נוחות שכזאת מחלחלת בשכלם של רבים וטובים — כאמור, חרף הביטחון המוחלט בניצחון הצבאי שתחילת ישראל בכל עימות זיום אפילו לא יזום — פשוט לא יתכן לכלוא את המחשבות, הן מוכרחות לפרוץ ולבצבץ במאה ואחת צורות כפרח-מאוס בשעתם. לכן אי-אפשר להאשים את "מדלפים" למיניהם ו"מדוינים" למיניהם. אפשר רק להאשים את המצב הקיומי שלנו, שהוכיח בהצלחה יתרה, עד כה, שלא על המילחמה לבדה נחיה.

אולי אני טועה ואולי לא, אבל יכול להיות, שאף כי עדיין איננו יודעים זאת, אנו נתונים עכשיו בעיצומו של שלב חשוב ביותר בתולדותינו, ואסתכן ואוסיף שלב רבי-תיקווה, של מעבר ממדיניות על-חרב-תחיה למדיניות על-שכל-מדיניות תחיה. הצרה היא, שאישהו זה לא כל כך מסתדר לי עם בגין, שרון, שמיר ויתן, אבל כשם שאם אלוהים רוצה גם מטאטא יורה, כך גם אם אלוהים לא רוצה, שום תותח לא יורה (נכון עד לרגע כתיבת מלים אלה).

מדוע, בעצם?

מדוע ארצות-הברית מפגינת לקיים את מדינת ישראל, בעצם? יש כמה תשובות אפשריות: א. מפני שהיא פשוט מאוהבת בישראל. ב. מפני שהיא עושה מה שמכתיבים לה אזרחיה היהודים. ג. מפני שהיא רואה בישראל מישלס קדומני חשוב לשרות האינטרסים (תיאורית ה"ברית"). ד. מפני שהיא חוששת, שאם ישראל תרגיש עצמה זרקה לכלבים לגמרי, היא תצית תבערה עולמית שתעלה לה, לארצות-הברית, ביוקר.

א. אם בטלה האהבה, משום-מה (ולא ניכנס לפרטים) — האומנם יחדשה בגין אם בתוכחות-שחץ ואם בתחיות פחד? ב. אם יהודי ארצות-הברית מכרעים — האם לא הגיעה השעה שהם יקחו את העניינים בידיים ולא יניחו לממשלת הליכוד להשתולל? או שמא יתברר אז שאין מי שילקח את העניינים בידיים? ג. אם ישראל היא בעלת-ברית של ארצות-הברית — הייתכן שארצות-הברית אינה יודעת זאת, עד כדי כך שצריך להזכיר לה זאת כל שני וחמישי, ערב בוקר וצהריים? ד. אם לא ישראל יכולת להצית תבערה עולמית — או כך סברת ארצות-הברית — מה יהיה אם תיעלם היכולת? מה אם תשתנה הסברה?

נו, הגענו גם לזה. עכשיו יש לנו גם מרי אזרחי של תושבי שטח כבוש, כאילו לא הסיפוק לנו המרעין-הבישין האחרים הכרוי כים בשליטה על קיבוצי בני-אדם שאינם נהנים במיוחד משליטת זרים. מי שעיניו בראשו ידע, שה יבוא בשלב מן השלבים של הוויית הכיבוש המתמשכת, אם כי איש לא ידע היכן ומתי.

עכשיו אנחנו יודעים, כן, דווקא הדרוים. עדה קטנה, עדה מיעוט גם בסוריה, שלכאורה היה אפשר להניח, כי תהיה מאושרת להימצא תחת כנפי שלטון ליברלי ומתקדם כזה של ישראל. מה קרה? מה השתבש? או שמא לא קרה דבר ולא השתבש דבר, אלא אנו פשוט לא ראינו, לא הרגשנו, לא הבינונו, או נכון יותר לא רצינו לראות, לא רצינו להרגיש, לא רצינו להבין?

זה מעורר מחשבות. למשל, אם היתה טעות בחיזוי התנהגות הדרוים ברמת הגולן לאחר חקיקת "חוק הגולן", היש יסוד להניח, כי לא תהיה טעות, או כבר אין טעות, בחיזוי התוצאות של מדיניות "היד החזקה" נגדם? או שמא לאיש לא איכפת אם המובלעת של כפרי הדרוים בצפון-הרמה תיחפץ את אט, אט, או בבת אחת, למחנה ריכוז אחד גדול?

קוראי בוודאי שמו אל לב זה מכבר, כי איני נוטה חיבה יתרה לדת ולדתיים, אפס כי איש לא יוכל להאשימני בזילזול בכוחה של הדת ובכוח ההתמד העצום שלה. אין זה מיקרה, שבראש המאבק הדרווי בסיופח הרמה לישראל עומדים כותני הדת, שככוח השפעתם כן מידת חסונותם; זו אינה מונופולין של טוריקרית, או לחילופין של הכמורה הקתולית בפולין. לאלוהים אין דיוויזיות בימינו, אבל למאמיני יש בימינו כוח, ובראש וראשונה כוח סבל, כוח הקרבה, כוח עמידה וכוח חסונות.

ככה שלגמרי לא פשוט לבוא ולומר כמו שאומר משה שמיר: מה יש? מי מתרגש? מה שקורה עכשיו ברמת הגולן אינו אלא סתם שביטה, שביטה אחת מני רבות, המפוצלת ברחבי ישראל. לא, לגמרי לא פשוט, ואתם יודעים למה? מפני שראשית כל זוהי שביטה לאומית-דתית, ואם תרצו לאומית במסווה דתי, ואנחנו, יהודים שכמותנו, פשוט איננו מסוגלים — או שמא פה אני כבר טועה בחיזוי — לעשות בשותפים ממין זה מה שעושים בהם שילטונות אחרים (לרבות הסורים המעודנים, בכבודם ובעצמם), כלומר פשוט לטבוח בהם טבח דמים, לעצור אותם, לגרש אותם, להרעוב ולהצמיא אותם ולמרוק להם את החיים עלי אדמות עד צאת נשמתם או עד שהם ילקקו לנו את התחת.

ולא במיקרה אני מהרהר בגלוי בטעותי-איני. מפני שמשם שמיר עצמו, הטוען בפשטות תהומית שלכפי השביטה הדרוית יש לנו, "לפי ספר החוקים של מדינת ישראל — אותם צדדים של שביטת הדרוים בגולן שאין בהם יסוד של הפרת חוק יונח להם. ישבת עד שישתאבו. כנגד זה, אותם צדדים שיש בהם הפרת חוק — לגביהם לא להפעיל את סמכות המישפט באורח ישיר וקפוף, בסדר ובגלוי" (מעריב), 16 בפברואר 1982), חש שהעניין אינו כל כך פשוט, שכן הוא מסיים את מאמרו בנושא מניין זה במלים ממקום אחר: "החוק הזה קיים עכשיו במגדל שלום כמו בתל-אביב. אז מי שרוצה להישאר במגדל שמש — צריך להסכים להישאר במדינת ישראל".

הוא, משה שמיר, כבר נעל מגניים, לבש את המוקיים, השב כובע מצחיה, תחב מגלבת תחת זרועו ובאין רכבת-משא למרגלות החרמון הוא מוכן לגרש משם, את כולם, רגלי.

איש אינו יודע כיצד יתגלגלו העניינים שם, ברמת הגולן הצפונית. אני מוכן להניח לרגע, שהדרוים שוללי הסיפוח יישברו בקרוב ולו בגלל אימוני הנוראים של משה שמיר, ולכפי חוץ יחזור המצב לקדמותו. נניח, אבל דבר אחד כבר נרשם ונחרת בזיכרון הקולקטיבי של הדרוים: "הפעלנו מרי אזרחי". הילדים יתחנכו לאור המיבצע הלאומי הגא הזה — וביום מן הימים יתחרו עלינו, ואולי עוד לפני כן, וביתר שאת, וכן, ממרי למרי של נכבש נגד כובש, אולי לאט ואולי במהירות, יוטבע חותם הקולוניאליזם המכוער עמוק יותר ויותר בבשרו של כל ישראלי שפחו כאנטי-ספחן — כי כלולו ערבים זה לזה — ואחר-כך יבואו מלומדים ויתנהו: מה קרה? הנה, למרות השקעת משאבים עצומים בחינוך לאהבת הארץ בגיל הרך — לא חל שום שינוי לטובה בשיעורי הירידה, מפני שאהבת הארץ אינה יכולה לכות על פשעים נגד ושביתה אשר ביום בחור אחד נהפכו מאזרחים בני-חרוין לנכבשים, וביום פחות נכפתה עליהם אזרחות לא-להם.

אבל הדרוים של רמת הגולן הם כאין וכאפס לעומת תושבי שטחים כבושים אחרים. ולא מפני שהם הלשלושים, אלא מפני שהם מעטים, יחסית. מרי אזרחי הוא מופת מדבק למדי. היום כאן, מחר שם. את 12 אלף הדרוים שברמת הגולן אפשר לקטול אחד אחד או לגרש אחד אחד. לא בלתי אפשרי. אבל את מיליון יותר לגרש הגדה והרצועה? והלא הם אינם חרשים ואינם עיוורים — הם עוקבים ולומדים.

ככה שאני חווה חיקוי-של-התחרות בממדים גדולים ומכאיקים הרבה יותר, שיופגן בשטחי האוכלוסיה הפלסטינית הכבושה, כשם שאני מוכן לנחש באיזה פיתרון ידגול אז משה שמיר, סיפוח או לא סיפוח. הדבר האחד שאני מתקשה לנחש הוא האם נמצא בתוכנו כוח-אדם מספיק לעשות את המלאכה. סוף סוף, גם בפולין תהיה להם בעיה אם יהיה צורך לעצור את כל העם.

דיר מנאקס

אולי את ראש המשלה מנחם בגין זה לא מעליב, שנשיא ארצות-הברית פונה אליו ב"דיר מנאקס" וחותר ב"יורס רוני". אותי זה מעליב. ככה פונים אל מדינה במדיניות? מה אנחנו, מדינה-ילד-מופרע? שלי, הנה לך נשיקה ורק אל תזרוק את עצמך על הריצפה כמו

מיליונרית, כפי שאנשים חושבים" ●●● אופנתית הנודעת והמוכי שרת ריקי בן ארי סיפרה, שר נאלצה לסגור את בית-האופנה שלה עקב קשיים כספיים. את שוקי לוי כינתה: "אסיסטנט שלי, היחיד שהייתי מוכנה ללמד או תו מה זאת אופנה" ●●● שמר תי לב לתופעה חדשה במסיבות. כל מארה המכבד את עצמו, שר כר היום מערכת-קול משוכללת ומפעיל תקליטן שיעורר את ה' אורחים במסיקה מדליקה. מסר בות אלה והפכות למעין דיסקוטק לחברים, ובכך קובע המארח את הצלחת המסיבה מראש ●●● חשבתי לתומי, שברחוב גורדון בתל-אביב אין כבר מקום לגלריה נוספת, עד שקיבלתי הזמנה ל- מסיבת פתיחת גלריה חדשה בשם דבר. שמחתי לפגוש בגלריה את יהודית הנדל, מחברת רחוב המדרגות והחצר של מוחו הגדול. לה היא סיפרה לי כי היא כותבת ספר על בעלה, הצייר צבי מאיר רוביץ. ספר אחר מפרי עטה, צלילה חוזרת הוסרט כידוע ל- סרט, בבימויו של שימרון דר-תן והפקתו של עמוס מזקריה. התקבל לפסטיבל ברלין ●●● בסוף השבוע הזדמנתי למסיבה יוצאת-דופן, שנערכה באולפן ההקלטה. הסיבה למסיבה היתה הקלטת שיר פורירמי עליו לתוכנית שתיקרא מה, כבר אסתר של אבי אתגר, שגילה לי: "כל רחוב בן-יהודה בירושלים יהפוך לקייקס רחוב. יהיו שם להטוט"

מסיבת-סיים
לשבוע
האופנה האומלל
ומסיבת-פתיחה
לחגי-הפורים
היו האירועים
המסיבתיים
הסוערים
והעליזים
של השבוע

נים, בולע-הרבות, יורקיאש, ר מוקיונים, שיכדרו את הקהל. המלצרים בביתנים שיוקמו במיור חד, יסתובבו בתליבושות לאומיות, שונות, ויניח יחולק חגים ברחובות. כן תוקם בימת שידור בכיכר-ציון, ומשם יועבר הבידור למוקדי שימ- זה רבים בארץ" ●●● עוד סר-פר אתגר: "כמעריך של ההחליץ הנודע ג'יימס גאלווי, פניתי דרך תוכנית הרדיו שלי אל המאי-נים, בבקשה, שאולי משהו יס-כים לותר על כרטיסו לטובתי. המאזינים לא נענו להצעה, אולם קיבלתי טלפון מאחד ממנהלי ה' הופעה, שהתנצל על מחסור בכר-סיסים, אולם כפיצוי הוא מוכן להעניק לי ראיון בלעדי עם גא-לוי, המסרב בדרך-כלל להעניק ראיונות. לצערי, החמצתי גם את זה, בגלל מסיבת-ההקלטה של ה' שיר לפרים" ●●● רדני וויס, המלחין ששיר שלו התקבל לתח-רות הקדם-ארוויזיון, ידוע בחוש-ההומור שלו. הוא סיפר: "אני עומד להקים להקה חדשה לכבוד הארוויזיון, כולה על סהרת בני עזרת-המורה, שתיקרא הברירה הדולארית."